

DE AFREKENING

Intocht van de Canadezen in Maassluis op 8 mei 1945.

Piet Doelman, commandant van het
gewapend verzet in Zuid-Holland.

MAARTEN VAN BUUREN

De afrekening

ONTMASKERING VAN
HET GEWAPEND VERZET

LEMNISCAAT

Copyright © 2011 Maarten van Buuren

© Foto achterflap: Marlies Schouwstra

Omslagbeeld: 9 mei 1945. NSB'ers worden opgepakt en afgevoerd in een vuilniswagen. Uit de collectie van E. Heukels.

Vormgeving: Marc Suvaal

Nederlandse rechten: Lemniscaat b.v., Rotterdam, 2011

ISBN 978 90 477 0411 9

NUR 320 / 680

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Drukkerij Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux, waardoor onnodig milieuverontreinigend transport is vermeden.

Voor mijn trouwe vriend en helper Henk Don

INHOUD

Vooraf	9
<i>Hoofdstuk 1</i> – 7 mei 1945	11
<i>Hoofdstuk 2</i> – De afrekening	21
<i>Hoofdstuk 3</i> – Het rapport-Maurits	31
<i>Hoofdstuk 4</i> – Lein en Jaap Francke	43
<i>Hoofdstuk 5</i> – Piet Doelman en zijn Knokploeg	63
<i>Hoofdstuk 6</i> – Het gewapend verzet: roofovervallen	75
<i>Hoofdstuk 7</i> – Het gewapend verzet: sabotage en liquidaties	97
<i>Hoofdstuk 8</i> – Lein Francke en de NSB	111
<i>Hoofdstuk 9</i> – Blonde Gré en de Amerikanen	131
<i>Hoofdstuk 10</i> – Na de bevrijding	153
<i>Hoofdstuk 11</i> – Piet Doelman rekent af met Piet van der Hout	167
<i>Hoofdstuk 12</i> – Het proces	179
<i>Hoofdstuk 13</i> – Eerherstel, maar niet voor Lein Francke	199
<i>Hoofdstuk 14</i> – De mythe van het gewapend verzet	209
<i>Hoofdstuk 15</i> – Epiloog	229
Verantwoording van de bronnen	241

VOORAF

Dit verhaal over de ontmaskering van het gewapend verzet in Zuid-Holland is geheel op feiten gebaseerd. Ik heb nauwgezet bronnenonderzoek verricht in plaatselijke, regionale en landelijke archieven. Ik heb waar mogelijk de betrokkenen en/of hun nabestaanden geïnterviewd en hun correspondentie, fotoalbums en egodocumenten (dagboeken) geraadpleegd om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van het oorlogsverleden van Zuid-Holland. Daarbij is veel belastende informatie aan het daglicht gekomen die na de oorlog in de doofpot is gestopt.

In hoofdstuk 14, 'De mythe van het gewapend verzet', laat ik zien hoe er is gesjoemeld met de bronnen – eerst in het officiële verzetsboek *Het Grote Gebod* en later in het daarop gebaseerde standaardwerk *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog* van Lou de Jong. De werkelijkheid van het gewapend verzet – die voor een belangrijk deel bestond uit geweldpleging, onderlinge rivaliteit van bendeleiders, gewapende roofovervallen en liquidaties – is verdraaid, geïdealiseerd en in christelijke zin gemythologiseerd. De geschiedschrijving is aangepast aan het beeld van naastenliefde en andere christelijke deugden die ten grondslag zouden hebben gelegen aan het gewapend verzet. Uit *De afrekening* blijkt dat deze beeldvorming in strijd is met de feitelijke bronnen.

De lezer kan alles over deze bronnen vinden in de
'Verantwoording van de bronnen' achter in dit boek.

Maarten van Buuren
Utrecht, najaar 2011

HOOFDSTUK 1
7 MEI 1945

Op de vroege morgen van maandag 7 mei 1945, twee dagen na de bevrijding, reed een vrachtwagen traag over de Noorddijk in de richting van het centrum van Maassluis. Vlak voor de Hoogstraat, die geblokkeerd werd door een enorm blok beton dat de Duitsers daar hadden neergezet om oprukkende geallieerde troepen de doorgang te beletten, sloeg de wagen rechtsaf de dijk af en reed via de Schansbrug het Kerkeiland op. De koplampen waren aan, maar de boven- en onderkant van het glas waren afgeplakt, zodat het licht alleen door een smalle spleet naar buiten drong – een veiligheidsmaatregel waaraan alle auto's in oorlogstijd moesten voldoen om te voorkomen dat vijandelijke bommenwerpers zich met behulp van de lichten konden oriënteren. Na de bevrijding was deze maatregel niet meer van kracht, maar de eigenaar was niet op het idee gekomen om de tapes te verwijderen.

In deze smalle lichtstrook doemde de Marnixkade op, met aan de rechterkant de kruidenierszaak van Nel Francke en de ijzerwinkel van Smidje de Smid en aan de linkerkant de sierlijke antieke havenkraan waarmee vracht in en uit schepen kon worden geladen. In de havenkom lagen een paar afgedankte Duitse marineschepen, maar daarvan was in het donker nauwelijks meer dan een silhouet te onderscheiden.

Aan het eind van de Marnixkade sloeg de wagen rechtsaf de Kerkstraat in en stopte halverwege de straat. De chauff-

feur en zijn bijrijder, de een gekleed in een donker colbert, de ander in een overall, beiden met de rood-wit-blauwe armband van de Binnenlandse Strijdkrachten om hun linkermouw, sprongen uit de wagen en renden naar het huis. Ze trokken aan de bel, stampten met de kolven van hun stenguns op de voordeur. Het duurde niet lang voordat de deur van het slot werd gedaan en het gezicht van Lein Francke in de deuropening verscheen. 'Meekomen, Francke. En je zoon Jaap ook. Kleed je als de wiedeweerga aan.' Lein wilde de deur sluiten, maar een van de mannen zette er zijn voet tussen en drong naar binnen. 'Geen grappen, Francke. Als je niet snel je kleren aantrekt, nemen we je zo mee.'

'Mijn zoon', zei Lein. 'Mijn zoon Jaap is ziek. Hij kan niet mee.' Een tweede soldaat van de Binnenlandse Strijdkrachten stapte naar binnen en liep in de richting van de trap naar boven. 'Waar is je zoon?' vroeg hij. 'Dan zal ik hem een handje helpen.' Hij vond Jaap in een van de slaapkamertjes, dwong hem uit bed te komen en zich aan te kleden, maar hij zag dat Lein Francke gelijk had en dat Jaap te ziek was om op zijn benen te staan. De soldaat aarzelde. De opdracht luidde dat alle NSB'ers en collaborateurs moesten worden gearresteerd. De Franckes stonden op het lijstje dat de commandant van het Strijdend Gedeelte hem had meegegeven. Maar de opdracht vermeldde niet wat hij moest doen met een zieke NSB'er. En hij hoefde geen dokter te zijn om te zien dat Jaap Francke ziek was. Die speelde geen toneel. Onderwijl kleedde Jaap zich aan, zo goed en zo kwaad als het ging.

Uiteindelijk besloot de soldaat om Jaap ziek en wel mee te nemen. Achterlaten was te gevaarlijk. Stel je voor dat wraakzuchtige stadgenoten het huis binnen zouden dringen om hun woede op Jaap te koelen. Dat mocht niet gebeuren.

De bedoeling van de arrestaties in alle vroegte was juist om excessen te voorkomen en foute Maassluizers tegen de volkswuede te beschermen. Zo hadden de plaatselijke commandanten het hun uitgelegd tijdens de instructie. 'Het is voor je eigen bestwil', zei de soldaat, terwijl hij Jaap dwong naar beneden te lopen. Beneden in de gang werd Jaap duizelig. Hij dreigde in elkaar te zakken. Zijn vader schoot hem te hulp, ondersteunde hem bij het naar buiten lopen en hielp hem in de open laadbak te klauteren, waarvan de achterklep door een van de soldaten omlaag was gedaan.

Lein en Jaap Francke kropen naar de voorkant van de laadbak en voegden zich bij een tiental andere mannen die daar ineengedoken bij elkaar zaten. Lein herkende de politieagenten Modderkolk en Minnema, de caféhouder Ripke en Loerts, de plaatselijke secretaris van de NSB. En daar zat, weggedoken onder zijn hoed, warempel ook de burgemeester, meneer Ten Dam.

Aan de andere kant van de laadbak zat, in de hoek van achterklep en zijklep, een derde soldaat van de Binnenlandse Strijdkrachten. Hij was gekleed in een colbert met daaronder een trui, en hij droeg een sjaal om zijn hals die hij in zijn trui had gestoken. De armband had hij met enige moeite over de mouw van zijn colbert gesjord. Op zijn schoot lag een stengun waarvan de loop op de voorkant van de laadruimte was gericht.

De wagen sloeg aan het eind van de Kerkstraat rechtsaf en reed via de Geerkade, de Schansbrug en de Hoogstraat naar het Fenacoliusplein. Daar werden de arrestanten uitgeladen en onder escorte van soldaten van de Binnenlandse Strijdkrachten de Minister de Visserschool binnen gebracht. Ze werden bij elkaar gezet in een lokaal op de bovenverdieping aan het eind van de gang en gingen na enig aarzelen in

de schoolbanken zitten. Andere zitplaatsen waren er niet. Voor Jaap werd een plaatsje op de grond vrijgemaakt waar hij kon gaan liggen. Cor Tuitel, een BS-soldaat die een EHBO-diploma had en belast was met het medisch toezicht, kwam een kijkje nemen.

Andere vrachtwagens en zelfs een paard-en-wagen arriveerden op het plein, elk met hun lading arrestanten. Daarna vertrokken de wagens weer, nu met de opdracht om alle meisjes en vrouwen op te halen die in de oorlog hadden aangepakt met Duitse soldaten. Het was inmiddels licht geworden. De paard-en-wagen van Bram Chardon ging richting 't Stort. Bram, een boerenzoon die zich aan het eind van de oorlog bij de Binnenlandse Strijdkrachten had gemeld, keek op het lijstje met adressen dat hij had meegekregen.

Hier en daar ging er een deur open en waagde een bewoner zich aarzelend naar buiten, na door de kier te hebben gegluurd om te zien of de kust veilig was. De Binnenlandse Strijdkrachten hadden de Maassluisse bevolking verboden om voor negen uur de straat op te gaan en iedereen hield zich aan dat verbod sinds de pijnlijke vergissing van eergisteren, bevrijdingsdag.

Op 5 mei was via de radio en lokaal gedrukte proclamaties de bevrijding afgekondigd. De bevrijdingstroepen waren in aantocht; die avond zouden ze in Maassluis worden ingehaald. Melkboer Anton Van Gent was met zijn vrouw en kinderen de dijk op gelopen naar de Hoogstraat, waar hij samen met een menigte stadgenoten uitkeek naar de bevrijders die vanuit Hoek van Holland over de Noorddijk Maassluis zouden binnentrekken. En jawel hoor, daar kwamen de legertrucks. De kinderen werden op de schouders geheven, er ging gejuich op, maar dat veranderde al snel in

geschreeuw toen er schoten klonken en de truck een Duitse legertruck bleek te zijn, vol met Duits marinepersoneel dat op de vlucht was richting Duitsland. De menige tuimelde bijkans de dijk af, rende hals over kop terug naar huis en hield zich voortaan aan de avondklok die door de Binnenlandse Strijdkrachten was ingesteld.

De Canadese troepen zouden uiteindelijk pas op 8 mei arriveren, een dag nadat Lein en Jaap Francke waren opgepakt. Ze zouden uit noordelijke richting komen en via Maasland over de Noordvliet naar het uitgestrekte fabrieksterrein van de Touwfabrieken trekken waar ze zouden worden ingekwartierd. De daaraan voorafgaande zevende mei was een onwezenlijke dag. De bevrijding was een feit. Het door de Duitsers ingestelde gezag was buiten werking gesteld en zou worden overgenomen door het militaire gezag, een overgangsbewind dat de lopende zaken moest behartigen totdat het Nederlandse openbare gezag zou zijn hersteld. Maar de geallieerden waren nog niet gearriveerd.

In deze schemerige periode waarin het Duitse gezag buiten werking was gesteld, maar het geallieerde militaire gezag nog niet van kracht was, werd de gezagslacune gevuld door de Binnenlandse Strijdkrachten, eigenlijk een verzameling gewapende verzetsgroepen die in september 1944 door de Nederlandse regering in ballingschap onder centraal militair gezag waren geplaatst. Hun voornaamste taak was het om na de bevrijding zo snel mogelijk alle collaborateurs en leden van de NSB op te pakken en in verzekerde bewaring te stellen. Bram Chardon handelde dus in zijn hoedanigheid van soldaat van de Binnenlandse Strijdkrachten toen hij met zijn paard-en-wagen de stad in trok om de moffenmeiden op te halen. De platte wagen waarop hij reed, kwam direct van de boerderij en was niet schoongemaakt. Er kleef-

den modderkluiten aan de wielen; de houten vloer was bezaaid met stof en stro. Misschien was het daarom wel het aangewezen voertuig om er moffenmeiden mee op te brengen.

Er liep inmiddels een groepje kwajongens met de wagen mee dat aangroeide toen duidelijk werd wat de aard van de opdracht was. Bram hoefde zijn lijstje nauwelijks meer te raadplegen. De buurtbewoners en de vrouwen die hij op zijn kar verzamelde, wezen hem de weg. 'Die meid van Rietberg had ook een Duitser', riep een van de vrouwen die hij inmiddels had opgehaald. 'Ja, dat klopt', zei een ander. 'Clara Rietberg. Daar woont ze.' Bram bracht zijn paard-en-wagen tot stilstand voor het huis van de gereformeerde dominee Rietberg aan de Govert van Wijnkade en belde aan. Heleen, de oudste dochter, deed open. Bram zei dat hij Clara op kwam halen en stapte naar binnen. Maar Heleen trok het groenfluwelen gordijn dicht dat tussen de vestibule en de gang hing, vouwde haar armen over elkaar en zei: 'Over mijn lijk.' Bram durfde haar niet opzij te duwen, bleef een ogenblik besluiteloos staan en droop af. Onderwijl vluchtte Clara via de tuin naar een onderduikadres. Zou Bram net zo hebben gereageerd als hij had aangebeld bij een arbeiderswoning in de Matthijs van Heelstraat, of de Hendrik Schoonbroodstraat, waar geen fluwelen gordijn tussen de vestibule en de gang hing?

De vrachtwagen waarmee de NSB'ers in alle vroegte van hun bed waren gelicht, deed eveneens een tweede, uitgebreider ronde. Op 't Hoofd alleen al stonden zo'n twintig namen op het lijstje dat aan de chauffeur was meegegeven. Dat lijstje kwam niet overeen met de lading die hij een paar uur later terugbracht naar de Minister de Visserschool. Sommige vrouwen werden abusievelijk aangehouden, zoals

mevrouw De Koe, de vrouw van de kapper in de Joubertstraat. Ze wist niet wat haar overkwam toen ze uit haar huis werd gehaald en op de open wagen werd gezet. Blijkbaar was er iets doorgesijpeld van de verhouding die haar dochter Cobi een paar jaar geleden, in het diepste geheim, was begonnen met een Duitse U-bootofficier. In elk geval werd ze meegenomen op verdenking van lidmaatschap van de NSB. Twee dagen later verscheen in *Het Laatste Nieuws*, het plaatselijke blaadje van de illegaliteit, onder de kop 'Eerherstel' het bericht dat mevrouw De Koe ten onrechte was aangehouden. 'De Plaatselijke Staf der B.S. betuigt haar groot leedwezen', besloot het bericht.

Lein Francke werd samen met zijn zieke zoon Jaap en andere NSB'ers en collaborateurs opgesloten in klas zes van de Minister de Visserschool. In de loop van de dag werden de schoolbanken op de gang gezet om plaats te maken voor de gevangenen. BS-soldaten met rood-wit-blauwe armband om de linkerarm en een stengun onder de rechterarm drentelden over de gang en voor het front van de klas. De NSB'ers zaten tegen elkaar aan gedrukt tegen de achterwand, vlak onder drie schoolplaten van Isings waarop respectievelijk 'De overwintering op Nova Zembla', 'Een zomermiddag met de Muiderkring' en 'Frederik Hendrik voor 's-Hertogenbosch' te zien waren.

Het was een bizarre dag, die zevende mei. In een lokaal aan het begin van de gang werden met veel rumoer de moffenmeiden naar binnen gebracht. De BS-soldaten die tot op dat moment naast klas zes op de gang hadden gestaan en door de ramen naar de NSB'ers hadden geloerd, zodat die het gevoel kregen vissen te zijn in een aquarium, liepen naar het meisjeslokaal. Er bleef maar één bewaker achter, die in de deuropening ging staan om met één oog zijn gevangenen

in de gaten te houden en met het andere te volgen wat er zich verderop in de gang afspeelde. De spanning en sensatie verplaatsten zich naar het lokaal verderop dat al snel de naam 'de kapsalon' kreeg. Twee kappers, Piet Kouwenhoven en Arie Vellekoop, bijgenaamd Arie de Snoeier, waren naar de school gebracht, samen met twee verpleegsters. Dit viertal begon onder het toezien van de toegestroomde bewakers met het kaalknippen van de vrouwen.

Wat ging er om in de hoofden van de BS-soldaten? Het gaf hun ongetwijfeld een erotische kick om, met stenguns onder hun arm, toe te zien op het kaalknippen van de mooiste meiden van de stad, maar al snel moet hun een gevoel van schaamte hebben bekropen, omdat de meiden hen recht in de ogen keken en de vernedering niet, zoals de BS'ers aanvankelijk meenden, met gebogen hoofd ondergingen. De BS'ers wisten maar al te goed dat een relatie met een Duitse matroos vaak de enige manier was om aan voedsel te komen voor meiden die jongere broertjes en zusjes hadden, of voor een moeder die niet wist hoe ze haar kinderen in leven moest houden, nu haar man als dwangarbeider naar Duitsland was gestuurd of op een vissersschip of een sleepboot van Smit en Co was uitgeweken naar Engeland.

Die erotische kick werd misschien mede veroorzaakt door de jarenlang opgekropte jaloezie op Duitse soldaten die de Maassluise vrouwen alles hadden kunnen geven wat ze nodig hadden, terwijl zijzelf niets hadden kunnen bieden en zich gedeisd hadden moeten houden, als ze al niet ondergedoken hadden gezeten. In elk geval voelden de BS'ers zich onthand met hun stenguns, die ze ten slotte maar over hun schouder hingen of in de vensterbank legden. Tijdens het kaalknippen stonden ze voornamelijk met elkaar te praten.

De BS'ers voelden zich beschaamd. Er lagen verontschul-

digende woorden op het puntje van hun tong: 'Wij kunnen er ook niets aan doen. Het is voor jullie bestwil. Als wij dit niet doen, keert de volkswoede zich tegen jullie en dan raak je meer kwijt dan je haar alleen', maar ze begrepen dat het geen zin had om die woorden uit te spreken en dus hielden ze hun mond. Het waren de meisjes die tijdens het knippen opmerkingen en grappen maakten met elkaar en met de bs'ers. Dat was de reden waarom de optocht van de kaalknippede meisjes door het centrum van Maassluis zo ordelijk, je zou bijna zeggen zo gemoedelijk verliep. Er stonden gewapende bs-soldaten langs de route. Andere gewapende bs'ers, onder wie mijn vader, begeleidden de stoet. Tijdens het knippen en de optocht nam mijn vader foto's. Daarop is te zien dat het publiek naar het defilé keek zoals naar elke andere optocht. Er werd niet gejuwd, er werd niet gezien. Er werd al helemaal niet met rotte eieren gegooid naar de meiden die, naar de foto's te oordelen, op hun gemak meewandelden in de stoet, elkaar de arm gaven en zoveel mogelijk met elkaar praatten en lachten om de moed erin te houden.

In de consternatie van het kaalknippen en het defilé werden de gevangengenomen nsb'ers bijna vergeten. Niemand dacht eraan dat ze moesten worden verzorgd, dat ze te eten moesten hebben en ergens moesten slapen. De eerste nacht brachten de nsb'ers door op de vloer van klas zes of hangend in de schoolbanken waarvan er een aantal was teruggezet in het lokaal. Pas de volgende dag, 8 mei, werden er matrassen aangevoerd en dat was al moeilijk genoeg, want dat was ook de dag waarop de Canadese bevrijdingstroepen Maassluis bereikten en hun intrek namen in de hallen van de Touwfabriek. Opnieuw was de hele stad in rep en roer. Iedereen wilde de Canadezen verwelkomen, toejuichen,

bloemen toestoppen. Alle meisjes wilden met een Canadees op de motor, in de jeep of de vrachtwagen. Elke Trees haar Canadees. Bijna niemand had belangstelling voor de Minister de Visserschool waar de gevangenen, de een na de ander, naar buiten werden geroepen om de matras op te halen waarop ze de komende tijd zouden slapen.

HOOFDSTUK 2

DE AFREKENING

De Binnenlandse Strijdkrachten in Maassluis stonden onder het bevel van een meerkoppige plaatselijke staf, bestaande uit een algemeen commandant, een commandant Strijdend Gedeelte (SG), een commandant Niet-Strijdend Gedeelte (NSG), een commandant Afdeling Buitendienst, een commandant Inlichtingendienst, een chef-staf, een commandant Afdeling Verkeer, een commandant Medische Zaken. Daarnaast waren er ondercommandanten van de afdelingen waarin de plaatselijke BS waren opgedeeld. Achteraf krijg je de indruk dat iedereen commandant was. Deze staf nam zijn intrek in het kantoor van de WITOL, de fabriek van witte olie die in 1943 tot tweemaal toe doelwit was geweest van Engelse bombardementen, maar beide keren jammerlijk was gemist.

Aan het eind van de ochtend van 8 mei kreeg chef-staf Jan Kres een telefoontje. Piet Doelman was aan de lijn, de hoogste baas van de Binnenlandse Strijdkrachten in het district Zuid-Holland-Zuid. Kres ging onwillekeurig in de houding staan om te horen wat de baas hem te zeggen had. Doelman vertelde dat hij zojuist was bevrijd uit het Oranjestad, de beruchte strafgevangenis in Scheveningen, en dat hij dit heuglijke feit wilde vieren met de Maassluise staf tijdens een officieel bezoek dat hij die middag aan Maassluis zou brengen.

De staf bereidde zich voor op de ontvangst van Piet Doelman en zijn gevolg, zoals ze Doelmans adjudanten zonder

enige ironie noemden. In de loop van de middag arriveerden Doelman en zijn adjudanten in een open auto. De wagen reed het terrein van de WITOL op. Doelman was gekleed in een kakikleurig uniform (laarzen, rijbroek, koppelriem met schouderriem) dat verdacht veel leek op het uniform van leden van de Duitse Nationaal-Socialistische Partij. Hij had een korte, donkere snor, een vorsende blik. 'Hij was arrogant. Hij leek Hitler wel', zeggen verzetslui aan wie ik heb gevraagd wat voor indruk Doelman destijds op hen maakte.

Doelman betrad het WITOL-gebouw met zijn gevolg. Hij werd verwelkomd door de staf en naar een kamer op de eerste verdieping geleid, van waaruit de staf de plaatselijke activiteiten coördineerde. Daar installeerden de heren zich. Er kwam een fles jenever op tafel. Glazen gingen rond. 'Proost!' Er werd een toast uitgebracht, eerst op de bevrijding van het volk, vervolgens op de bevrijding van Piet Doelman. 'Vertelt u eens', vroeg Jan Kres, 'hoe is dat in zijn werk gegaan? Het Oranjehotel in Scheveningen? En bent u daar gisteren uit bevrijd door de Amerikanen?' Piet Doelman vertelde hoe de bevrijding was verlopen, hoe hij in triomf was teruggevoerd naar Maasland waar hij door zijn familie en vrienden in de armen was gesloten, en hoe hij vanuit de boerderij van zijn broer naar Maassluis had gebeld.

'En hoe staan de zaken hier?' vroeg hij. 'Last van de moffen? Met die lui mogen we ons jammer genoeg niet bemoeien, maar stel dat zij zouden gaan schieten, dan zou er natuurlijk een nieuwe situatie ontstaan en zouden we moeten ingrijpen.' 'De Duitsers zijn er nog wel', zei Gerrit Wagner, commandant van de Afdeling Buitendienst, 'maar ze hebben zich teruggetrokken op het wachtschip dat in de buitenhaven ligt en ze houden zich gedeisd.'

‘En de NSB’ers?’ vroeg Doelman. ‘Zijn die opgepakt?’

‘Allemaal. Tenminste: alle NSB’ers die zich op dit moment in Maassluis bevinden. Van degenen die vanwege Dolle Dinsdag zijn gevlucht, zijn sommigen nog niet teruggekeerd. Ook de moffenmeiden hebben we vastgezet, maar we hebben niet elke moffenmeid te pakken kunnen krijgen. Bijna de helft van deze vrouwen heeft de benen genomen, omdat ze wisten wat hun boven het hoofd hing. De anderen zitten vast in de Minister de Visserschool en krijgen een knipbeurt.’

‘Jaap Francke, zit die bij de arrestanten?’ vroeg Doelman. ‘Inderdaad’, antwoordde Wagner. ‘Hij en zijn vader zijn gisteren van hun bed gelicht.’ ‘Die Jaap Francke’, zei Doelman, ‘daar heb ik nog een appeltje mee te schillen. Laat die eens hier naartoe brengen, dan zal ik hem even aan de tand voelen.’

‘Dat zal moeilijk gaan’, zei Wagner. ‘Jaap is behoorlijk ziek. Cor Tuitel is op zoek naar een matras waar Jaap op kan liggen, want hij is te beroerd om op zijn benen te staan.’

‘Is dat werkelijk zo?’ zei Doelman. ‘Ik heb geen enkele reden om aan Tuitels woorden te twijfelen’, antwoordde Wagner. ‘Mmm’, bromde Doelman. ‘Nou, laat dan de oude Francke maar halen, want die is toch niet ziek, zeker?’

‘Nee, die is niet ziek’, zei Wagner. Hij stond op, liep de kamer uit en sprak een van de mannen aan die onder aan de trap rondsletterden. ‘Jan’, riep hij. ‘Kom eens even boven.’ Toen Jan Bruning boven aan de trap stond, vroeg hij zich af of hij in het gelid moest gaan staan en een militaire groet moest brengen, omdat hij een militair was die zich bij zijn meerdere moest melden, maar hij kwam er niet uit, zodat hij twee passen voor Wagner halt maakte, zijn buik introk en zijn hakken naast elkaar plaatste, maar geen groet